

Основні досягнення Національної поліції України у межах реалізації стратегічних напрямів Національної стратегії у сфері прав людини

За результатами розгляду стратегічних напрямів структурними підрозділами центрального органу управління поліції Національної поліції України, повідомляємо наступне.

§1. Забезпечення права на життя. §3. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканість.

З метою забезпечення процесу реалізації Національної стратегії стосовно забезпечення права на життя, на свободу та особисту недоторканість Головним слідчим управлінням Національної поліції України вживаються заходи щодо співпраці з регіональними центрами надання безоплатної вторинної правової допомоги, у тому числі недопущення працівниками слідчих та оперативних підрозділів порушень вимог кримінального процесуального законодавства в частині забезпечення затриманим особам права на отримання безкоштовної правової допомоги.

Зокрема, слідчими відповідно до Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, забезпечується роз'яснення прав підозрюваних, а саме: на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК України та законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, у тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату.

§2. Запобігання та протидія катування, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покаранню.

З метою вирішення проблем, які зазначено в рішеннях Європейського суду, Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, Національною поліцією України спільно з міжнародними партнерами та громадськими організаціями вивчено міжнародний досвід та розроблено інформаційну підсистему «Custody Records» (далі – ІП «Custody Records»).

ІП «Custody Records» – проєкт, призначений для гарантування безпеки прав затриманих та поліцейських шляхом електронної фіксації інформації про всі дії щодо осіб, які перебувають під контролем поліції з моменту фактичного затримання і до поміщення до слідчого ізолятора або звільнення з-під варти.

В основу ІП «Custody Records» покладено сервісно-орієнтований підхід управління процесами для зменшення навантаження на поліцейських, що дасть їм змогу належно виконувати роботу із затриманими або відвідувачами підрозділу поліції.

До функцій ІП «Custody Records» належать: забезпечення інфраструктурних умов у підрозділі поліції (вичерпний перелік приміщень, де

здійснюється робота із затриманими та доставленими особами); запровадження системи цілодобового відеонагляду; призначення інспектора з дотримання прав людини (здійснює фіксацію всіх дій стосовно затриманих осіб в ІП «Custody Records»); підключення поліцейських, які беруть участь у процесі затримання, до ІП «Custody Records»; здійснення дистанційного зовнішнього контролю уповноваженими посадовими особами центрального органу управління поліції; збереження інформації про перебування затриманої особи під контролем поліції протягом тривалого часу.

Керівництвом МВС та Національної поліції України, ураховуючи зміни в структурі Національної поліції України, які відбулись у зв'язку з новим адміністративно-територіальним устроєм України, прийнято рішення про поширення ІП «Custody Records» на всі територіальні підрозділи поліції, у складі яких функціонують слідчі підрозділи підрозділи дізнання та кримінальної поліції.

Станом на 13.01.2022 пілотний проєкт ІП «Custody Records» запроваджено у 17 територіальних підрозділах, а саме:

- у відділі поліції № 1 Харківського районного управління поліції № 1 ГУНП в Харківській області (з 18.01.2021);

- у Тернопільському районному управлінні поліції ГУНП в Тернопільській області (з 02.07.2021);

- у Жмеринському районному відділі поліції ГУНП у Вінницькій області (з 15.09.2021);

- у Бориспільському районному управлінні поліції ГУНП в Київській області (з 25.10.2021);

- у відділенні поліції № 1 Володимир-Волинського районного відділу поліції ГУНП у Волинській області (з 29.11.2021);

- у Володимир-Волинському районному відділі поліції ГУНП у Волинській області (з 29.11.2021);

- у Луцькому районному управлінні поліції ГУНП у Волинській області (з 29.11.2021);

- у Подільському районному відділі поліції ГУНП у Вінницькій області (з 24.12.2021);

- у Хмельницькому районному відділі поліції ГУНП у Вінницькій області (з 24.12.2021);

- у Конотопському районному відділі поліції ГУНП в Сумській області (з 24.12.2021);

- у Сумському районному управлінні поліції ГУНП в Сумській області (з 24.12.2021);

- у Рівненському районному управлінні поліції ГУНП в Рівненській області (з 28.12.2021);

- у Відділенні поліції №1 Рівненського районного управління поліції ГУНП в Рівненській області (з 28.12.2021);

- у Вараському районному відділі поліції ГУНП в Рівненській області (з 28.12.2021);

у Сарненському районному відділі поліції ГУНП в Рівненській області (з 28.12.2021);

у Корюківському районному відділі поліції ГУНП в Чернігівській області (з 13.01.2022);

Прозорість етапів затримання шляхом їх фіксації допоможе запобігти порушенню прав людини та проголошувати на національному і міжнародному рівнях стандарти їх захисту.

Водночас в Управлінні дотримання прав людини Національної поліції України (далі – УДПЛ НПУ) розроблено проєкт наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі – проєкт наказу).

Станом на 13.01.2022 проєкт наказу опрацьований, погоджений заінтересованими центральними органами виконавчої влади та надісланий до Міністерства внутрішніх справ України для подальшого опрацювання і направлення до Міністерства юстиції України.

§6. Забезпечення права на приватність.

З метою виконання положень Закону України «Про захист персональних даних» УДПЛ НПУ здійснено окремі організаційні та практичні заходи.

Зокрема, на виконання пункту 2 частини другої статті 24 Закону України «Про захист персональних даних» Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) листом поінформовано про затвердження наказом Національної поліції від 24.12.2020 № 1028 «Про організацію роботи, пов’язаної із захистом персональних даних при їх обробці» Переліку посадових осіб, які в межах повноважень забезпечуватимуть організацію роботи, пов’язані із захистом персональних даних при їх обробці, у структурних підрозділах центрального органу управління поліції з унесенням змін до їх функціональних (посадових) обов’язків.

Крім того, Представникові Уповноваженого у сфері захисту персональних даних надіслано бланки заяв про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов’язану із захистом персональних даних при їх обробці, та про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб’єктів персональних даних, за формою, наведеною в додатках 1 та 4 до Порядку повідомлення Уповноваженого про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб’єктів персональних даних, про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов’язану із захистом персональних даних при їх обробці, а також оприлюднення вказаної інформації, затвердженого наказом Уповноваженого від 08.01.2014 № 1/02-14.

Водночас УДПЛ НПУ здійснює організаційні заходи стосовно приведення нормативно-правових актів у відповідність до Закону України «Про захист персональних даних», а саме розроблення проєкту Порядку обробки

персональних даних в Національній поліції України. Після погодження зі структурними підрозділами центрального органу управління поліції та міжрегіональними територіальними органами Національної поліції, відповідно до вимог Типового порядку обробки персональних даних, затвердженого наказом Уповноваженого від 08.01.2014 № 1/02-14, його буде направлено Уповноваженому для опрацювання.

Також, для особового складу підрозділів центрального органу управління поліції, міжрегіональних територіальних підрозділів Національної поліції здійснюються освітні заходи – забезпечено вивчення онлайн курсу «Захист персональних даних», розробленого Уповноваженим з Офісом Ради Європи в Україні і студією онлайн-освіти EdEra, та освітнього курсу з підвищення кваліфікації державних службовців «Захист персональних даних», що проходить в Українській школі урядування Національного агентства України з питань державної служби.

§7. Забезпечення свободи мирних зібрань та об'єднання, права на участь в управлінні державними справами.

У 2021 році діяльність Національної поліції України була спрямована на всебічне сприяння громадянам у реалізації їх права на свободу мирних зібрань, при цьому забезпечено правопорядок під час їх проведення у відповідності до міжнародних стандартів та з урахуванням вимог сьогодення.

§10. Запобігання та протидія насильству за ознакою статті, експлуатації, торгівлі людьми.

З метою нормативно-правового унормування реагування на випадки сексуальних домагань та проявів дискримінації в Національній поліції України, УДПЛ НПУ спільно з структурними підрозділами центрального органу управління поліцією розроблено проект наказу про внесення змін до Правил етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом МВС від 09.11.2016 № 1179, зареєстрованих у Міністерстві юстиції 06.12.2016 № 1576/29706, Порядку проведення службових розслідувань, затвердженого наказом МВС від 07.11.2018 № 893, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.11.2018 № 1355/32807, та Положення про дисциплінарні комісії в Національній поліції України, затвердженого наказом МВС від 07.11.2018 № 893, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 28.11.2018 № 1356/32808.

Відповідно до інформації Департаменту міграційної поліції Національної поліції України (далі – ДМП НПУ) у разі звернення осіб, які постраждали від торгівлі людьми або їх законних представників, при встановленні ознак кримінального правопорушення, передбаченого статтею 149 (Торгівля людьми) КК України, проводиться досудове розслідування. Відповідно до статті 55 КПК України таким особам надається статус потерпілих у кримінальному провадженні.

У рамках виконання своїх повноважень поліцейські при зверненні осіб, які вважають себе постраждалими від торгівлі людьми, або їх законних представників, здійснюють перевірку такого звернення відповідно до чинного законодавства, інформують таку особу або її законного представника про

можливість установлення статусу особи, постраждалої від торгівлі людьми, види та порядок отримання допомоги, надають Пам'ятку для особи, яка постраждала від торгівлі людьми, контактні дані відповідального підрозділу (держадміністрації) та направляють особу або її законного представника (за згодою) до відповідального підрозділу з метою встановлення такого статусу, тощо.

Відповідно до Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 № 417, надання статусу постраждалих від торгівлі людьми знаходиться в компетенції Міністерства соціальної політики.

У переважній більшості Національною поліцією особи, які постраждали від торгівлі людьми, ідентифікуються у ході досудового розслідування та під час проведення оперативно-розшукових заходів, рідше – постраждалі самі звертаються до правоохоронних органів.

Упродовж 2021 року встановлено **163** особи (152 – у 2020 році), яким надано статус потерпілих в кримінальних провадженнях, розпочатих за ознаками статті 149 (Торгівля людьми) КК України, з них: **88** чоловіків, **49** жінок, **26** неповнолітніх.

З метою покращення інформування громадськості про роботу поліції у сфері боротьби з торгівлею людьми та незаконної міграції і відповідне покращення громадської думки щодо діяльності поліції у цій сфері, Національною поліцією України організовано постійне оприлюднення результатів роботи з протидії торгівлі людьми на офіційному сайті Національної поліції України, де за даними Департаменту комунікації Національної поліції України упродовж 2021 року розміщено 167 публікацій відповідної категорії.

Крім того, публікації щодо стану розкриття злочинів у сфері торгівлі людьми висвітлюються в соціальних мережах Twitter та Facebook, на відомчому каналі Youtube та в сюжетах програми «Поліцейська хвиля» щопонеділка на телеканалі «Еспreso».

На постійній основі функціонує сторінка ДМП НПУ у соціальній мережі «FACEBOOK», на якій розміщено 107 публікацій про практичні результати боротьби зі злочинністю. Ведеться інформаційний телеграм-канал за допомогою месенджера Telegram. Представниками ДМП НПУ у взаємодії зі спеціалістами із Львівського державного університету внутрішніх справ та міжнародних партнерів (ОБСЄ) розроблено та впроваджено у використання чат-бот для протидії торгівлі людьми «Залишайся в безпеці».

§11. Запобігання та протидія домашньому насильству.

За даними Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України у 2021 році до Національної поліції України надійшло 325 599 заяв, повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством.

За вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування (стаття 173-2 КУпАП) поліцейськими виявлено

та задокументовано понад 147 тис. адміністративних правопорушень та розпочато 4847 досудових розслідувань за кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством.

Водночас, поліцейськими застосовувався спеціальний захід протидії домашньому насильству – винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника. Упродовж 2021 року було винесено 49 861 таких приписів.

На базі тренінгових центрів головних управлінь Національної поліції в областях та м. Києві проводяться навчання для поліцейських підрозділів превентивної діяльності відповідно до Типового тематичного плану семінар-тренінгу для поліцейських з питань запобігання та протидії домашньому насильству.

З метою удосконалення реагування відповідно до міжнародних стандартів УДПЛ НПУ спільно з Департаментом патрульної поліції Національної поліції України (далі – ДПП НПУ) за підтримки Консультативної місії Європейського союзу в Україні, проведено 10 тренінгів з реагування на факти вчинення домашнього насильства та процедури винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдника. З числа працівників територіальних (відокремлених) підрозділів ДПП НПУ, які пройшли вказане навчання й отримали сертифікати, підготовлено понад 140 тренерів, які постійно передають отримані знання, уміння та навички поліцейським відповідних територіальних (відокремлених) підрозділів ДПП НПУ. Вони регулярно проводять заняття з реагування на факти вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі, зокрема сексуального.

Також у 2021 році у відомчих тренінгових центрах пройшли навчання понад 4 тис. поліцейських, зокрема: дільничні офіцери поліції, поліцейські ювенальної превенції, патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції, секторів протидії домашньому насильству.

Разом з профілактикою та реагуванням, не менш важливим напрямом діяльності є робота з постраждалими особами. Так, за вказаний період поліцейськими поінформовано майже 175 тис. осіб про права та послуги, якими можуть скористатися постраждалі особи.

У межах проведення Всесвітньої акції «16 днів проти насильства» в Україні УДПЛ НПУ спільно зі структурними підрозділами Національної поліції України проведено ряд акцій «Річ у тім 2.0» у 74 локаціях на території України. Також, проведено 2327 заходів, вуличних акцій, соціальних експериментів, тренінгів, семінарів, квестів, брейн-рингів тощо. Узято участь у 916 нарадах і круглих столах в рамках взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері протидії та запобігання домашньому насильству. Проведено 3669 занять та лекцій у навчальних закладах. Підготовлено та розповсюджено 27750 роздаткових матеріалів, зокрема коміксів для дітей.

Щодо забезпечення ефективної співпраці та взаємодії усіх суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії домашньому насильству, з метою реалізації інформаційної взаємодії між системою ІППН та Єдиним державним реєстром випадків домашнього насильства та насильства за ознакою

статі (після його створення), взято участь у розробці технічного завдання щодо впровадження інформаційної підсистеми «Кривдник» в системі ІПП та розроблено спеціалізоване програмне забезпечення ІП «Облік кривдника».

Відповідно до пункту 6 розділу II наказу МВС України від 25.02.2019 № 124 «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України» (zareєстрований в Мін'юсті 18.03.2019 за № 270/33241), відомості про взяття кривдника на профілактичний облік, протягом доби вносяться до ІП «Облік кривдника».